

'Migratiebeleid is onhoudbaar'

Hoogleraar Saskia Sassen over het onvermogen van de politiek

Internationale ongelijkheid, hermetisch gesloten grenzen en laagbetaalde, onaantrekkelijke banen. Sociologe Saskia Sassen over het (on)vermogen van de politiek dit op te lossen.

Saskia Sassen, hoogleraar sociologie aan de universiteit van Chicago en gasthoogleraar aan de London School of Economics, publiceert over globalisering en de mobiliteit van mensen, geld en technologie. Vorig jaar kreeg zij van de Technische Universiteit Delft een eredoctoraat voor haar werk over steden. Zij voorspelt een onstuitbare trek van migranten naar de stedelijke centra van de mondiale economie. Er zal een omvangrijke informele economie ontstaan, verwacht zij. Morgen spreekt zij op de conferentie die de stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie over illegale arbeid organiseert in Den Haag.

Wat kunnen staten doen aan illegale immigratie?

„Staten houden niet van illegaliteit en ze hebben maar weinig mogelijkheden om erop te reageren. Om te beginnen moeten de zendende en ontvangende landen afspraken maken. Dat kan zonder tussenkomst van supranationale organisaties. Dat is ook gebeurd op het gebied van bijvoorbeeld boekhoudstandaarden en productspecificaties - maar wel onder druk van hele krachtige actoren, namelijk de grote internationale bedrijven. Deze actoren, waar de staten gedeeltelijk van afhankelijk zijn, hebben het recht geclaimd om overal ter wereld te doen wat ze willen. Ze chanteren staten door te beweren dat ze hypermobiel zijn en zich overal kunnen vestigen. Op het gebied van arbeid zijn er niet zulke sterke actoren. Helemaal niet zelfs.”

Waarom doen de staten zelf niets?

„Er is een impasse. Er zijn geen fundamentele, werkbare afspraken tussen de zendende landen en de ontvangende landen om de migratie te beperken. Er worden wel pogingen gedaan, maar die mislukken vaak, niet in de laatste plaats doordat de zendende landen er halfhartig instaan. De inkomsten die zij krijgen van onderdanen die in het buitenland werken en geld terugsturen zijn enorm. In Mexico bijvoorbeeld is dat meer dan de inkomsten uit toerisme. Bovendien zijn er genoeg andere zaken die de aandacht opeisen: interne crisis, drugsbestrijding. Toch is vroeger of later de enige oplossing: geld om banen te creëren in de emigratielanden. Maar bij gebrek aan sterke actoren moet het komen van politieke wil.”

Is er nu onvoldoende politieke wil?

„Staten zijn steeds ongemakkelijker met de situatie. Er is een klein beetje politieke wil om er iets aan te doen. De kosten van de ongelijkheid worden steeds zichtbaarder. Kunnen staten in de steeds mondiale markten oplossingen voortbrengen? Ja. Dat bleek al bij de boekhoudstandaard die ik noemde.

„Dat zal niet gebeuren door een revolutie, maar doordat de situatie kantelt naar een betere toestand. Bijvoorbeeld doordat er op een gegeven moment een nieuwe generatie politici aan de macht is die meer gewend is aan internationale netwerken. Politici die uit de internationale milieubeweging voortkomen of juist van Wall Street. Het is nu een oude generatie die met oude ideeën naar het probleem kijkt. De situatie is nu zo ingewikkeld dat er eerst wel een crisis voor nodig zal zijn om een doorbraak te forceren.”

Is de situatie niet nu al onhoudbaar?

„Op termijn wel, ja. Dat komt door een combinatie van factoren. Ik noemde al de grote economische ongelijkheid tussen landen. Bovendien levert de huidige geslotenheid van de grenzen problemen op voor de migranten, maar ook voor de staten. Veel migranten willen niet permanent wonen in het land waar ze werken. Ze willen een paar maanden geld verdienen en weer terug naar huis, om voor hun gezinnen te zorgen. Waar ze volledig mens zijn, moeder, vrouw, vriendin, in plaats van alleen maar de werkster. Een beroemd voorbeeld is Berlijn, waar Poolse schoonmaaksters vaak met meerderen één baan hebben: ieder voor drie, vier maanden per jaar.

„Neem het voorbeeld van de VS. Die heeft een militaire bescherming van zijn grenzen, strenger dan ooit tevoren. Dat betekent dat immigranten nooit meer terug kunnen als ze eenmaal met gevaar voor lijf en leden die grens over zijn. In plaats van een kostwinnaar, gaan hele, wanhopige families de grens over. Ze komen vast te zitten in de VS, ook als het niet lukt om daar geld te verdienen. President Bush, met wie ik het beslist niet altijd eens ben, beslist niet, had gelijk dat daar iets aan moet worden gedaan. Bijvoorbeeld door tijdelijke contracten toe te staan.

„Door die dichte grenzen, die je nu ook in Europa ziet, wordt het zelfregelend mechanisme van emigratie verstoord. En dat gaat juist gepaard met veel uitbuiting. Mensen raken gevangen binnen de grenzen van het immigratieland. We hebben nu de slechtst denkbare combinatie: dichte grenzen en toenemende druk door globaliserende economie. Maar regeringen en vakbonden in Europa zitten vast in een oud scenario uit de tijd dat

arbeidsmigranten nog kleine groepen waren die volledig in de samenleving konden worden opgenomen.

„Een andere factor die illegale arbeidsmigratie aantrekt is het probleem met laagbetaalde banen in Europa. Die zijn er altijd geweest, maar vroeger had je serieuze carrière-ladders om daaruit te komen. Als je nu eenmaal zo'n baan hebt, kom je daar nooit meer uit. Jongeren in Nederland willen die uitzichtloze banen niet.

„Dit is een onhoudbaar beleid. De grote internationale ongelijkheid, de hermetisch gesloten grenzen en de interne politiek die laagbetaalde, onaantrekkelijke banen creëert. We kunnen de situatie ongedaan maken, maar alleen als alle staten meedoen. Het is moeilijk te zien hoe we daar uit moeten komen.”

**Foto-
onderschrift:** Saskia Sassen: „We hebben nu de slechtst denkbare combinatie: dichte grenzen en toenemende druk door globaliserende economie.” (Foto Arie Kievit)
Trefwoord: Arbeid; Illegalen; Sociologie; Migratie
Persoon: Saskia Sassen

Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.